

Tahattoman lapsettomuuden kokemus vanhuudessa

Iiris Lepistö
Satu Suokko

OPINNÄYTETYÖ
Syyskuu 2021

Sairaanhoitajakoulutus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sairaanhoitajan koulutusohjelma

LEPISTÖ, IIRIS & SUOKKO, SATU:
Tahattoman lapsettomuuden kokemus vanhuudessa
Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyö 41 sivua, joista liitteitä 11 sivua
Syyskuu 2021

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ikääntyneiden kokemuksia tahattomasta lapsettomuudesta vanhuudessa. Opinnäytetyön tehtävänä oli vastata tutkimuskysymykseen, millaisia kokemuksia ikääntyneillä on tahattomasta lapsettomuudesta vanhuudessa. Tavoitteena oli tuottaa tietoa ikääntyneiden kokemuksista tahattomasta lapsettomuudesta, jota terveydenhuollon ammattilaiset voivat hyödyntää työssään kohdatessaan ikääntyneitä asiakkaita. Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena.

Tuloksista selvisi, että ikääntyneiden kokemukset tahattomasta lapsettomuudesta vaihtelivat. Tahaton lapsettomuus vaikutti kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin aiheuttaen yksinäisyyttä, surua ja masennusoireita. Toisaalta tahaton lapsettomuus koettiin positiivisena kokemuksena, joka mahdollisti elämästä nauttimisen ja muiden tärkeiksi koettujen asioiden priorisoinnin. Lisäksi läheisten ihmissuhteiden merkitys korostui ja siviilisäädyllä oli vaikutusta tahattoman lapsettomuuden kokemukseen. Tahattomasti lapsettomat kokivat myös puolison olemassaolon merkitykselliseksi.

Tahattoman lapsettomuuden kokemusten kirjo ikääntyneiden keskuudessa oli laaja. Kokemukset vaihtelivat positiivisista negatiivisiin eivätkä kokemukset olleet ainoastaan psyykkisiä tai fyysisiä, vaan ne ulottuivat myös muihin elämän osa-alueisiin kuten ihmissuhteisiin. Lisätutkimuksen tarvetta on ikääntyneiden kokemuksista tahattomasta lapsettomuudesta, sillä ikääntyneiden kokemuksia oli tutkittu selkeästi vähemmän. Lisätutkimukset voisivat tuoda vertaistukea heille, joita aihe koskettaa.

Asiasanat: tahaton lapsettomuus, lapsettomuus, vanhuus

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing and Health Care

LEPISTÖ IIRIS & SUOKKO SATU:
The Experience of Involuntary Childlessness in Old Age

Bachelor's thesis 41 pages, appendices 11 pages
September 2021

The purpose of the thesis was to find out the experiences of the elderly about involuntary childlessness. The aim was to gather information on older people's experiences of involuntary childlessness, for health-care professionals to use in their work with elderly clients.

The results showed that older people's experiences of involuntary childlessness are varied. Among the respondents, involuntary childlessness affected their overall well-being, causing loneliness, sadness and depressive symptoms. However, others perceived involuntary childlessness as a positive experience that made it possible to enjoy life and prioritize other things that were considered important.

The range of experiences of involuntary childlessness among the elderly was wide. There is a need for further research into older people's experiences of involuntary childlessness, as there is less research on the experience of older people. Further research could provide peer support for those affected.

Key words: involuntary childlessness, childlessness, old age

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	6
	2.1 Tahaton lapsettomuus.....	6
	2.1.1 Tahaton lapsettomuus kokemuksena	7
	2.2 Ikääntynyt.....	8
	2.3 Vanhuus elämänvaiheena.....	9
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TEHTÄVÄ JA TAVOITE	10
4	MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT	11
	4.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus.....	11
	4.2 Aineiston hankinta.....	12
	4.3 Sisällönanalyysi.....	16
5	TULOKSET	19
	5.1 Vaikutukset kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin	19
	5.2 Ihmissuhteiden merkityksen korostuminen	20
	5.3 Lapsettomuuden omaksuminen osana omaa elämää	21
	5.4 Ulkopuolisten tekijöiden vaikutus tahattomaan lapsettomuuteen .	22
6	POHDINTA	24
	6.1 Tulosten tarkastelu.....	24
	6.2 Eettisyys ja luotettavuus.....	26
	6.3 Jatkotutkimusehdotukset.....	27
	LÄHTEET	28
	LIITTEET	31
	Liite 1. Käytetyt tutkimukset	31

1 JOHDANTO

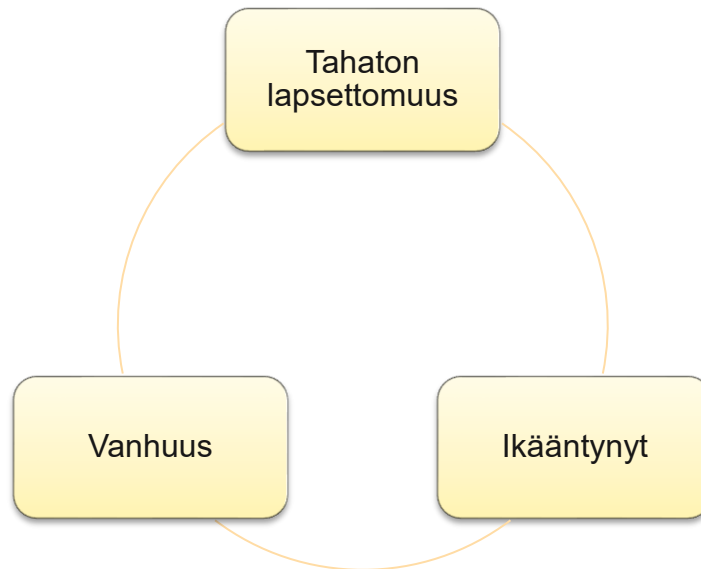
Lapsettomuudella tarkoitetaan sitä, että raskaus ei ole alkanut vuoden kuluessa säännöllisistä yhdynnöistä huolimatta (Tiitinen 2020). Vuoden 2018 Perhebarometriin vastaajista joka toinen oli lapseton. Iältään vastaajat olivat 20–59-vuotiaita. Nuorilla vastaajilla lapsettomuus oli yleisintä, mutta naisista 26 % olivat lapsettomia vielä yli 50-vuotiaina ja miehistä 35 % olivat yhä lapsettomia kyseisessä iässä. (Väestöliitto 2017.) Finterveys 2017 -raportin mukaan alle 70-vuotiaista miehistä yksi kymmenestä ja naisista noin joka kuudes on kokenut tahatonta lapsettomuutta elämässään (Klemetti ym. 2018, 102). Lapsettomaan elämäntilanteeseen saattaa johtaa se, ettei sopivaa kumppania lastenhankintaan ole löytynyt tai lapsia ei ole saatu tai haluttu silloin, kun kumppani oli olemassa (Brusila, Kero, Piha & Räsänen 2020, 351).

Tahattoman lapsettomuuden vaikutukset näkyvät ja tuntuvat elämän psyykkisellä ja sosiaalisella puolella. Lapsettomuuteen liittyvät tunteet ja kokemukset ovat todella yksilöllisiä. Ne saattavat ilmetä muun muassa sukulaisista ja ystäväistä erkaantumisenä, huonommuuden ja pettymyksen tunteina, elämän tarkoituksen kadottamisena sekä masennuksena. (Simpukka ry. Lapsen muotoinen unelma...2020, 4-5.) Vähentyneet sosiaaliset suhteet ja lapsettomuus lisäävät vanhuksen yksinäisyyden tunnetta. Tutkimukset osoittavat, että yksinäisyyden tunne kasvaa ikääntyessä. (Kangassalo & Teeri 2017, 278.) Yksinäisyyteen liittyy erilaisia negatiivisia tunteita, kuten kivuliaisuutta, lohduttomuutta, surua, synkkyyttä ja kärsimystä. Sen myös koetaan heikentävän elämänlaatua. (Kangassalo ym. 2017, 279.)

Opinnäytetyömme aihe on tahattoman lapsettomuuden kokemus vanhuudessa. Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla kuvata tahattoman lapsettomuuden kokemuksia vanhuudessa. Valitsimme tämän aiheen, koska aihe kiinnosti meitä ja halusimme saada siitä lisää tietoa. Lisäksi aihetta ei ole tutkittu juurikaan Suomessa, joten koemme aiheen olevan tärkeä. Aiheen on tilannut TAMK:lta Simpukka Ry, joka toimii myös opinnäytetyön yhteistyökumppanina.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyömme keskeisiä käsitteitä ovat tahaton lapsettomuus, ikääntynyt ja vanhuus. Tässä opinnäytetyössä ikääntyneellä tarkoitetaan 65-vuotiaita ja sitä vanhempia. Tahattomalla lapsettomuudella puolestaan vain primaarista lapsettomuutta. Keskeiset käsitteet ovat esitetty kuviossa 1.

KUVIO 1. Keskeiset käsitteet

2.1 Tahaton lapsettomuus

Lapsettomuudella tarkoitetaan sitä, että raskaus ei ole alkanut vuoden kuluessa säännöllisistä yhdynnöistä huolimatta. Lapsettomuutta aiheuttava tekijä löytyy naisesta 25 %:ssa, miehestä 25 %:ssa ja molemmista 25 %:ssa kaikista tapauksista. (Tiitinen 2020.) Primaarisella lapsettomuudella tarkoitetaan sitä, että raskaus ei ole koskaan alkanut ja sekundaarisella lapsettomuudella sitä, että uusi raskaus ei ole alkanut aiemman raskauden jälkeen (Brusila ym. 2020, 352). Selittämätön lapsettomuus todetaan joka neljännellä parilla (Brusila ym. 2020, 354). Selittämättömässä lapsettomuudessa munasolun irtoaminen tapahtuu normaali-

listi, keltarauhanen toimii ja kohtu on normaali, munanjohtimet ovat auki ja miehen siemenneste on normaalia, mutta raskaus ei silti ala yrityksistä huolimatta (Koskimies 2004, 44).

Aikaisemmin on oletettu, että tahaton lapsettomuus johtuu siitä, että naimisiin mennään myöhemmällä iällä, elää naimattomana tai terveydellisistä syistä on lisääntymiskyvytön. Nykyään tiedetään, että tahaton lapsettomuus lisääntyy iän myötä. (Miettinen 2010, 7.) Raskausyritysten siirtäminen on yksi merkittävä tekijä tahattoman lapsettomuuden lisääntymiselle. Useimmiten miehet mieltävät lisääntymisterveyden koskevan yksinomaan naista ja näin saattavat lykätä lasten hankkimista ajattelematta sen vaikutuksia naisen hedelmällisyyteen. (Brusila ym. 2020, 352.) Tahattomaan lapsettomuuteen johtavista tekijöistä naisen ja miehen osuus on yhtä suuri, vaikka usein uskotaan, että lapsettomuus johtuu naisesta, sillä vain nainen voi tulla raskaaksi ja synnyttää (Pruuki, Tiihonen & Tuominen 2015, 13).

Tavallisimpia lapsettomuuteen johtavia syitä naisella ovat munarakkulan kypsy-mishäiriöt, munajohdinvauriot, kohdun rakenneviat tai endometrioosi. Miehen hedelmättömyyden syitä muun muassa ovat laskeutumattomat kivekset, eri tulehdukset ja niiden jälkitilat, siittiöiden vasta-aineet, kiveskohjut, erektion ja siemensyöksyn häiriöt sekä vaikeat yleissairaudet. Neljäsosalla lapsettomuus jää kuitenkin selittämättömäksi. (Tiitinen & Savolainen-Peltonen 2019, 143.)

2.1.1 Tahaton lapsettomuus kokemuksena

Tahattoman lapsettomuuden kokemus näkyy ja tuntuu psyykkisellä sekä sosiaalisella puolella. Tunteet ja kokemukset saattavat ilmetä sukulaisista ja ystävistä erkaantumisenä, huonommuuden ja pettymyksen tunteina, elämän tarkoituksen kadottamisena sekä masennuksena. (Simpukka ry. Lapsen muotoinen unelma...2020, 4-5.) Tahaton lapsettomuus aiheuttaa myös tunnetta ulkopuolisuudesta. Lisäksi lapsettomuus vaikuttaa elämänlaatuun ja onnellisuuteen negatiivisesti. (Tanaka & Johnson 2016, 1027.)

Lapsettomuus merkitsee muutosta tai käännekohtaa elämässä. Lapsettomuuden aiheuttama stressi vaikuttaa yksilön sekä parin henkiseen hyvinvointiin, fyysiseen terveyteen sekä sosiaalisiin suhteisiin. (Brusila ym. 2020, 353.) Lapsettomuus on elämänkriisi, joka voi muodostua traumaattiseksi. Erityisesti se vaikuttaa ihmisen minäkuvaan ja elämänhallinnan kokemukseen. (Pruuki ym. 2015, 24.) Lapsettomuuden emotionaalinen prosessi voidaan jakaa neljään vaiheeseen, jotka ovat järkytys ja torjuminen, reagoiminen, sureminen ja hyväksyminen (Salzer 1994, 36).

Lapsettomuus on kokemuksena yksilöllinen. Lapsettomuuteen liittyy paljon vaikeasti käsiteltäviä tunteita. Lisäksi pelkoa koetaan yksinjäamisestä ja perheettömyydestä. Käsittelemättömänä lapsettomuuteen liittyvät kokemukset sekä tunteet saattavat kestää koko elämän ajan. Lapsettomuutta on verrattu myös läheisen ihmisen menettämiseen tai krooniseen sairauteen liittyvään suruun. Yksilön ominaisuudet kuten itsetunto ja minäkuva vaikuttavat kuitenkin siihen, miten lapsettomuuden tuomasta kriisistä selviydytään. (Brusila ym. 2020, 353.)

2.2 Ikääntynyt

Ikääntyneellä henkilöllä tarkoitetaan Suomen lain mukaan henkilöä, joka on oikeutettu vanhuuseläkkeeseen eli yli 65-vuotiaita. Puolestaan iäkkäällä henkilöllä tarkoitetaan sellaista, jonka toimintakyky on heikentynyt sairauksien lisääntymisen tai pahentumisen johdosta, korkean iän myötä. (Laki ikääntynen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 2012.)

Yli 60-vuotialta on tiedusteltu Vanhusbarometri-tutkimuksessa, millä nimityksellä he haluaisivat tulla kutsutuksi. Mieluisimpia nimityksiä olivat ikääntynyt ihminen, ikäihminen ja iäkäs ihminen. Ikääntyvä-termin yhdistetään yleensä suhteellisen toimintakykyinen henkilö. (Nurmi ym. 2014, 236.)

2.3 Vanhuus elämänvaiheena

Erik H. Eriksonin psykososiaalisen kehityksen teorian mukaan vanhuuden kehitystehtävänä on saavuttaa kokemus minän eheydestä. Haasteena on hyväksyä eletty elämä. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 256.) Eriksonin teorian mukaan tämän kehitystehtävän hyväksyminen tuottaa viisauden tunteen (Dunderfelt 2011, 234). Eletyn elämän hyväksymiseen kuuluu myös kuolemaan ja elämän rajallisuuteen sopeutuminen. Eriksonin mukaan kuolemaan sopeutuminen tulee mahdolliseksi sitten, kun ihminen on hyväksynyt eletyn elämänsä. Erikson pitää vanhuutta psyykkisen kehityksen huipentumana. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 256.)

Vanhuus ja ikääntymisen kokeminen ovat yksilöllistä. Monesti puhutaan siitä, että keho vanhenee, mutta mieli pysyy samana. Tämän takia monet kokevat vanhenemisen olevan nimenomaan fyysistä. Ikääntyessä tunteiden käsittely on kehittyneempää. Tähän ovat vaikuttaneet erilaiset kokemukset ja elämäntilanteet. Ikääntyessä ihminen kokee erilaisia muutoksia, menetyksiä ja kriisejä, jotka vaikuttavat ikääntyvän mielen hyvinvointiin. Ikääntyessä mieleen vaikuttavia elämänmuutoksia ovat masennus, fyysisen terveyden muutokset, eläkkeelle siirtyminen, läheisen menettäminen, yksinäisyys tai päihteet. (Suomen Mielenterveys ry n.d.) Ikääntyneiden hyvinvoinnin kannalta tärkeimpiä tekijöitä ovat sosiaaliset suhteet (Kangassalo ym. 2017, 287).

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TEHTÄVÄ JA TAVOITE

Tarkoituksena on kuvata kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla tahattoman lapsettomuuden kokemuksia vanhuudessa.

Tavoitteena on tuottaa tietoa ikääntyneiden kokemuksista tahattomasta lapsettomuudesta, jota terveydenhuollon ammattilaiset voivat hyödyntää työssään kohdatessaan ikääntyneitä asiakkaita.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys on:

Millaisia kokemuksia ikääntyneillä on tahattomasta lapsettomuudesta vanhuudessa?

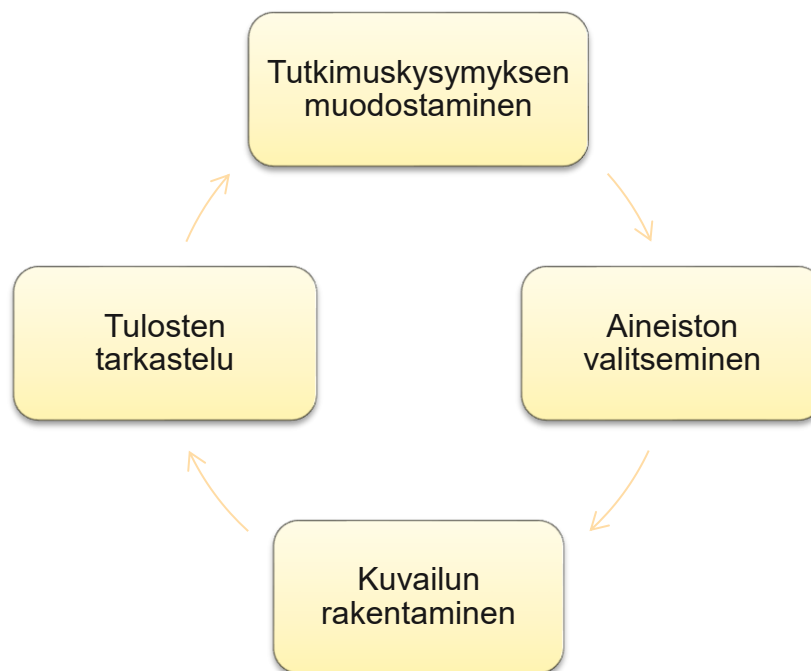
4 MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT

4.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsausten käyttö on vakiintunut sekä monipuolistunut hoitotieteellisessä tutkimuksessa viime vuosikymmenenä (Kangasniemi ym. 2013, 291). Kirjallisuuskatsauksen avulla pystytään muodostamaan kokonaiskuva valitusta aihealueesta (Suhonen ym. 2015, 7). Suhosen ym. (2015, 8) mukaan kirjallisuuskatsaukset voidaan jakaa kolmeen päätyyppiin, jotka ovat kuvailevat katsaukset, systemaattiset kirjallisuuskatsaukset ja määrällinen meta-analyysi sekä laadullinen metasynteesi.

Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on tuottaa kokonaiskuva aiemmin tutkitusta aiheesta (Niela-Vilen & Kauhanen 2015, 23). Luonteeltaan kuvaileva kirjallisuuskatsaus on aineistolähtöistä ja se pyrkii ilmiön ymmärtämiseen (Kangasniemi ym. 2013, 291-292). Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen vaiheet etenevät kuitenkin päällekkäisesti suhteessa toisiinsa, vaikka menetelmästä on eriteltävissä eri vaiheet (Kangasniemi ym. 2013, 294).

Tässä opinnäytetyössä tutkimusmenetelmäksi on valittu kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yleisimmin käytetty kirjallisuuskatsauksen metodi. Kuvailevaa kirjallisuuskatsausta voisi luonnehtia yleiskatsaukseksi, sillä siinä ei ole tiukkoja tai tarkkoja sääntöjä. Käytetyt aineistot ovat laajoja eivätkä metodiset säännöt rajaa aineiston valintaa, joten ilmiötä pystytään kuvaamaan laaja-alaisesti. (Salminen 2011, 8.) Kuvaileva kirjallisuuskatsaus sisältää neljä vaihetta, jotka ovat tutkimuskysymyksen muodostaminen, aineiston valitseminen, kuvailun rakentaminen ja tuotetun tuloksen tarkasteleminen. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen vaiheet on esitetty kuviossa 2.

KUVIO 2. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen vaiheet

4.2 Aineiston hankinta

Tutkimuskysymys ohjaa kuvailevan kirjallisuuskatsauksen aineiston valintaa. Kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen tulisi löytää mahdollisimman olennainen aineisto, jotta tutkimuskysymykseen voidaan vastata. (Kangasniemi ym. 2013, 295.) Tiedonhaun aloitimme muodostamalla tutkimuskysymyksen, joka ohjaa tämän kirjallisuuskatsauksen tekemistä. Kun tutkimuskysymys oli muodostettu, aloitimme hakulausekkeiden muodostamisen sekä tiedonhaun. Tutkimuskysymyksen laajuus korreloi kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa käytettävien aineistojen riittävän määrän kanssa (Kangasniemi ym. 2013, 295).

Tiedonhaun aloitimme syksyllä 2020. Tiedonhakuja tehdessämme huomasimme, että suurimmassa osassa tutkimuksista näkökulma oli lääketieteellinen tahattomasta lapsettomuudesta. Mielenkiintomme on kuitenkin tahattoman lapsettomuuden kokemuksellisessa puolessa, josta ei löytynyt paljon tutkittua tietoa. Tämän lisäksi jouduimme tekemään rajauksia kulttuurierojen vuoksi, mikä rajasi pois käytettäviä tutkimuksia entisestään. Aineiston niukkuuden vuoksi päätimme laajentaa tutkimusten julkaisuvuotta 21 vuoteen, sillä kokemukset eivät vanhene

samoin tavoin kuin tutkittu tieto. Suoritimme uuden haun helmikuussa 2021 laajemmalla vuosirajauksella, jolloin tutkimuksia löytyi enemmän.

Aiheemme käsittelee ikääntyneiden kokemuksia tahattomasta lapsettomuudesta, joten hakuprosessissa valittiin tutkimukset, jotka käsittelevät ikääntyneitä, ovat saatavilla, aineisto on kirjoitettu suomeksi tai englanniksi, aineisto on tieteellinen julkaisu ja se on julkaistu vuosina 2000-2021. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit on tarkemmin esitetty taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
<ul style="list-style-type: none"> • Julkaisuvuosi 2000-2021 • Kieli suomi tai englanti • Koko teksti saatavilla • Tieteellinen julkaisu • Tutkimus käsittelee yli 65-vuotiaita ja sitä vanhempia • Tutkimus keskittyy kokemukseen • Kulttuuri verrattavissa länsimaalaiseen kulttuuriin 	<ul style="list-style-type: none"> • Kieli muu kuin suomi tai englanti • Koko teksti ei ole saatavilla • Käsittelee alle 65-vuotiaita • Käsittelee muistisairaita • Lääketieteellinen näkökulma • Suuri eroavaisuus kulttuureissa

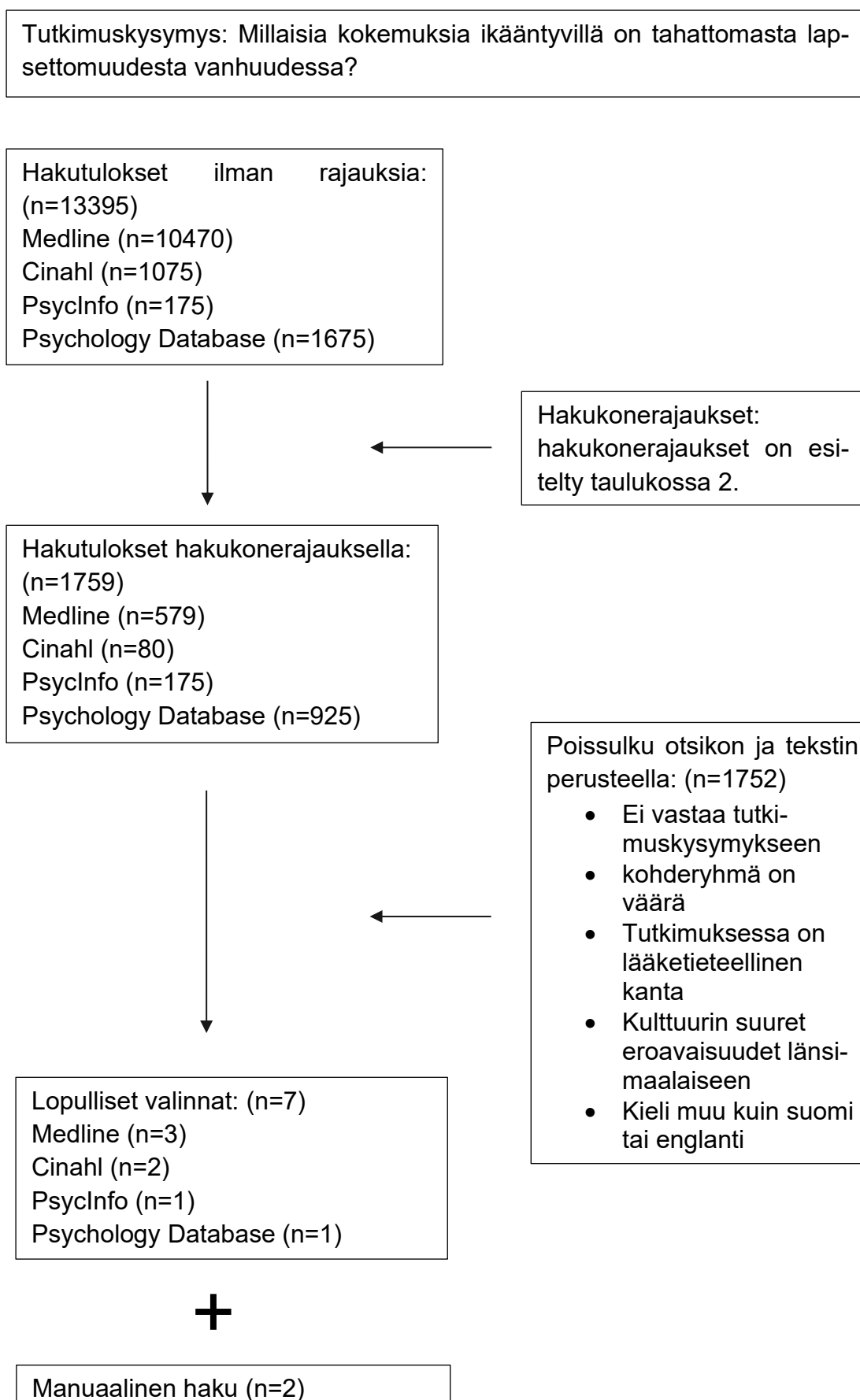
Kirjallisuuskatsaukseen valittu aineisto haetaan joko manuaalisesti tieteellisistä julkaisuista tai sähköisistä tietokannoista (Kangasniemi ym. 2013, 295). Tämän kirjallisuuskatsauksen aineisto on kerätty sähköisiä tietokantoja apuna käyttäen. Lisäksi hakua tehtiin manuaalisesti. Käytimme erilaisia hakulausekkeita eri tietokannoissa, jotta saisimme mahdollisimman useita tuloksia. Hyödynsimme myös informaation apua hakulausekkeiden muodostamisessa sekä hakujen tekemisessä, mutta siitä huolimatta hakutulokset jäivät melko vähäisiksi. Sähköisistä tietokannoista käytimme Medlineä, Cinahlia, PsycInfoa sekä Psychology Databasea. Tietokannoissa voi käyttää tietokannan omia hakurajauksia, jotka rajaavat tuloksia halutulla tavalla. PsycInfoa käyttäessämme emme rajanneet hakua jo

valmiiksi vähäisten tulosten vuoksi. Tietokannat, hakulausekkeet sekä hakukonerajaukset on esitetty tarkemmin taulukossa 2.

TAULUKKO 2. Tietokannat, hakulausekkeet ja hakukonerajaukset

Tietokanta	Hakulauseke	Hakukonerajaukset
Medline	childlessness OR infertility OR "involuntary fertility" AND aged OR elderly	<ul style="list-style-type: none"> • Ikäryhmä: +65 vuotiaat • Vuosi 2000-2021 • Hakusanat löytyvät tiivistelmästä
Cinahl	(MM "childlessness") OR infertility AND elderly OR aged	<ul style="list-style-type: none"> • Ikäryhmä: +65 vuotiaat • Vuosi 2000-2021 • Koko teksti saatavilla • Vertaisarvioitu • Kieli englanti
PsycInfo	childlessness OR infertility OR involuntary fertility AND aging OR elderly	<ul style="list-style-type: none"> • Ei hakukonerajauksia
Psychology Database	elderly OR "oldest old" OR "older age" AND childlessness OR "involuntary infertility" OR infertility	<ul style="list-style-type: none"> • Vuosi 2000-2021 • Koko teksti saatavilla • Vertaisarvioitu • Kieli englanti

Hakutuloksia läpikäydessä rajasimme pois aineistot otsikon sekä tekstin perusteella, jotka eivät vastanneet tutkimuskysymykseen tai eivät täyttäneet muita sisäänottokriteereitä. Lopulta kirjallisuuskatsaukseen valikoitui seitsemän tutkimusta sähköisistä tietokannoista ja manuaalisella haulla kaksi tutkimusta. Kirjallisuuskatsauksen lopulliset hakuvalinnat on esitelty kuviossa 3.

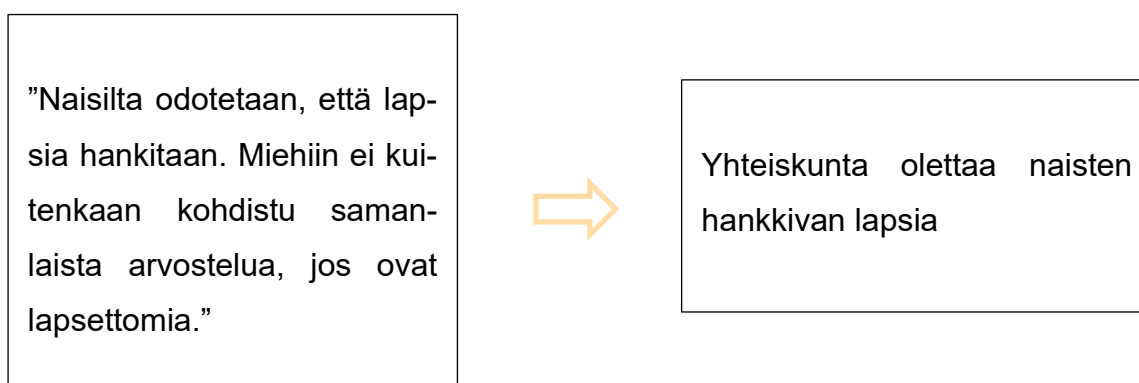
KUVIO 3. Kirjallisuuskatsauksen hakuvalinnat

4.3 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysin tarkoituksena on kuvailla tutkittavaa ilmiötä ja sen avulla pyritään muodostamaan esimerkiksi ilmiötä kuvaavia käsitteitä tai kategorioita (Kyngäs ym. 2011, 139). Sisällönanalyysia voi tehdä joko teorialähtöisesti tai aineistolähtöisesti (Vilkkä 2015, 163). Sekä teorialähtöisessä että aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on ensin määritettävä analyysiyksikkö. Aineiston laatu sekä tutkimustehtävä ohjaavat analyysiyksikön valintaa. Analyysiyksiköksi voi muodostua sana, sanayhdistelmä, lausuma, ajatuskokonaisuus tai lause. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 5.)

Tässä opinnäytetyössä on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysia teimme yhdessä, jotta molemmat tutkijat olisivat tyytyväisiä tehtyihin ratkaisuihin. Sisällönanalyysiä tehdessämme käytimme apuna taulukointia pelkistäessämme alkuperäisilmauksia. Pelkistettyjä ilmauksia ryhmiin jakaessamme käytimme eri värikoodeja ilmauksille, jotka yhdessä muodostivat alaluokan. Tulossiossa muodostuneet alaluokat ovat kursivoiduin kirjaimin.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on eroteltavissa kolme eri vaihetta. Ensimmäinen vaihe on redusointi eli pelkistäminen. Pelkistämällä kaikki epäolennainen rajataan pois tutkimusaineistosta ja sen avulla etsitään tutkimuskysymyksen vastaavia ilmaisuja. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123.) Esimerkki pelkistämisestä on esitetty kuviossa 4.

KUVIO 4. Esimerkki pelkistämisestä.

Pelkistämisen jälkeen tehdään aineiston klusterointi eli ryhmittely. Ryhmittelyn tarkoituksena on löytää aineistosta samankaltaisuuksia. Samankaltaiset käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään luokiksi, jotka muodostavat alaluokat. Esimerkki alaluokan muodostumisesta on esitetty taulukossa 3.

TAULUKKO 3. Esimerkki alaluokan muodostamisesta.

PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA
<p>Siviilisäädyltä positiivinen vaikutus psykologiseen hyvinvointiin.</p> <p>Siviilisäädyltä oli vaikutusta tahattoman lapsettomuuden kokemukseen.</p> <p>Lapsettomat naimisissa olevat henkilöt kaipasivat vähemmän henkistä tukea kuin naimattomat, joilla oli lapsia.</p> <p>Avioliitossa olevat lapsettomat tai eronneet henkilöt käyttivät todennäköisemmin kotiapua kuin lesket.</p> <p>Avioliitossa olevat lapsettomat henkilöt tukeutuivat ainoastaan toisiinsa, kun taas lapsettomat ja naimattomat hyödynsivät laajempaa sosiaalisten resurssien verkostoa.</p> <p>Lapsettomuus ja naimattomuus vaikutti masennusoireisiin.</p>	<p>Siviilisäätö</p>

Ryhmittelyn jälkeen seuraa abstrahointi eli käsitteellistäminen. Alaluokat nimitetään käsitteellä, joka kuvaa sisältöä ja tämän jälkeen alaluokat yhdistetään yläluokiksi. Yläluokat muodostavat vielä pääluokan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124-127.) Lopulliseen työhön alaluokkia muodostui yhteensä 27 ja yläluokkia muodostui neljä. Esimerkki yläluokan muodostumisesta on esitetty taulukossa 4.

TAULUKKO 4. Esimerkki muodostuneesta yläluokasta.

ALALUOKKA	YLÄLUOKKA
Seksuaalinen suuntautuminen	Ulkopuolisten tekijöiden vaikutus tahattomaan lapsettomuuteen
Oma kyvykkyys kasvatukseen	
Ulkonäkö	
Yhteiskunnan luomat odotukset	

5 TULOKSET

Tässä luvussa esittelemme sisällönanalyysin avulla saadut tulokset. Tulokset esitellään neljän yläluokan avulla, jotka ovat vaikutukset kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, ihmissuhteiden merkityksen korostuminen, lapsettomuuden omaksuminen osana omaa elämää ja ulkopuolisten tekijöiden vaikutus tahattomaan lapsettomuuteen. Sisällönanalyysin avulla saadut alaluokat ovat tekstissä kursivoituna.

5.1 Vaikutukset kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin

Tahattomasti lapsettomat miehet ja naiset kokivat *yksinäisyyttä* (Zhang & Hayward 2001, 315; Vikström ym. 2011, 5). Tahattomaan lapsettomuuteen liittyi myös *masennusoireita* miesten sekä naisten keskuudessa (Zhang & Hayward 2001, 315; Grundy, Broek & Keenan 2019, 353,357). Lapsettomilla naisilla oli *huonompi mielenterveys* verrattuna äiteihin (Graham 2015, 180). Siviilisäädyltä ja sukupuolella oli merkitystä yksinäisyyden ja masennusoireiden esiintymiseen. Puolison puuttuminen kasvatti todennäköisyyttä yksinäisyyteen ja masennusoireisiin. (Zhang & Hayward 2001, 317, 318-319; Vikström ym. 2011, 5,6,8; Grundy ym. 2019, 359.) Perheelliset olivat lapsettomiin verrattuna onnellisempia (Vikström ym. 2011, 6).

Tahaton lapsettomuus aiheutti *surua* (Ruth, Allen & Wiles 2013, 215, 216). Joissain tapauksissa lapsettomuudesta surua kokivat lapsettoman henkilön perheenjäsenet, vaikka itse lapseton ei kokenut niin (Ruth ym. 2013, 213). Surua aiheutti myös puolison puuttuminen ja naimattomuus (Wenger 2001, 91, 93; Ruth ym. 2013, 216). Myöhemmällä iällä enemmänkin kaivattiin sitä, että saisi olla itse isoäiti, ei niinkään itse äitiyttä (Ruth ym. 2013, 214). Lapsia ei osattu kaivata silloin kun mies oli elossa, mutta leskeksi jäätyä muiden lapset aiheuttivat *kateutta* (Wenger 2001, 97). Lapsettomuus aiheutti myös *katumusta* (Wenger 2001, 98).

Toisaalta lapsettomuudella ei ollut vain negatiivisia vaikutuksia kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Lapsettomilla ja naimattomilla naisilla ei ollut huonompi psyykinen tai fyysinen terveys eivätkä he käyttäneet useammin terveystalviteita (Cwikel, Gramotnev & Lee 2006, 1999; Graham 2015, 179). He kokivat *yleisen*

terveydentilansa paremmaksi (Chang, Wilber & Silverstein 2010, 715; Graham 2015, 179). Lapsettomat ja naimattomat myös kokivat mielenterveytensä paremmaksi ja itsensä elinvoimaisemmaksi verrattuna vanhempiin (Chang ym. 2010, 716; Graham 2015, 180).

Jälleen siviilisäädyltä oli merkitystä lapsettomien *psykologiseen hyvinvointiin*. Puolisolla oli positiivisia vaikutuksia psykologiseen hyvinvointiin verraten muihin siviilisäätymiin, sillä puoliset saivat tukea toisistaan. Puolison puuttuminen puolestaan vaikutti negatiivisesti psykologiseen hyvinvointiin. (Zhang & Hayward 2001, 316; Chang ym. 2010, 716; Grundy ym. 2019, 354.) Vanhemmalla iällä lapsettomuudella tai lasten saamisella ei ollut vaikutusta psykologiseen hyvinvointiin (Vikström ym. 2011, 10).

5.2 Ihmissuhteiden merkityksen korostuminen

Läheiset ihmissuhteet sukulaisiin ja ystäviin olivat tahattomasti lapsettomille merkityksellisiä (Wenger 2001, 83,93; Chang ym. 2010, 717; Vikström ym. 2011, 7,9). Tahattomasti lapsettomat muodostivat läheisiä ihmissuhteita korvaamaan lasten puuttumisen. Tällöin läheisten ihmissuhteiden merkitys korostui. (Chang ym. 2010, 718; Vikström ym. 2011, 9.) Muiden ihmissuhteiden lisäksi varsinkin sisarusuhteet koettiin tärkeiksi (Wenger 2001, 100,104; Ruth ym. 2013, 214).

Siviilisäädyltä on merkitystä tahattoman lapsettomuuden kokemukseen. Avioliitossa olevat tukeutuivat puolisoonsa ja kokivat, että lapsettomuus lähensi aviosuhdetta (Wenger 2001, 98,101). He kokivat elämänsä hyväksi lapsettomuudesta huolimatta, sillä ovat eläneet toisistaan huolta pitäen ja ovat voineet tehdä paljon asioita yhdessä (Wenger 2001, 95). Leskeksi jäämisen jälkeen puolison puuttumista korvattiin muilla ihmissuhteilla (Wenger 2001, 100). Leskeydyttyään lapsettomat naiset kehittivät läheisiä ihmissuhteita naapureihin ja ystäviin, etenkin naispuolisiin ystäviin (Wenger 2001, 102).

Tahattomasti lapsettomat kokivat *muiden lapset tärkeiksi* ja muodostivat heihin läheisiä ihmissuhteita, kun omia lapsia ei ollut (Wenger 2001, 93-94, 97; Ruth ym. 2013, 213). Tahattomasti lapsettomat muodostivat myös läheisiä suhteita

nuorempaan sukupolveen sekä perheen muihin lapsiin (Wenger 2001, 90, 92, 95, 96). Sisaren kuoltua suhde sisaren lapsen kanssa läheni (Wenger 2001, 83). Sisarusten lapsia pidettiin tärkeinä, kun omia lapsia ei ollut (Wenger 2001, 97; Ruth ym. 2013, 216). Kuitenkin sisarusuhteet ja sisarusten lapset olivat naimattomille lapsettomille tärkeämpiä kuin naimisissa oleville lapsettomille (Wenger 2001, 99).

Eroavaisuuksia oli myös naimattomien ja avioliitossa olevien välillä *avun ja tuen hakemisessa*. Tahattomasti lapsettomilla oli yleensä suppeampi tukiverkosto (Vikström ym. 2011, 9). Siviilisäädyllä oli kuitenkin merkitystä siihen, keneltä apua haettiin. Lapsettomat vastaanottivat apua todennäköisemmin ystäviltä ja avioliitossa olevat lapsettomat puolisoiltaan (Vikström ym. 2011, 7). Naimattomat lapsettomat luottivat avussa ensisijaisesti itseensä, kun taas naimisissa olevat puolestaan puolison apuun (Wenger 2001, 101). Lapsettomuus kasvatti todennäköisyyttä käyttää kotitalouden ulkopuolista apua ja tukea (Penning & Wu 2014, 438). Puolestaan naimisissa tai avioliitossa olevat lapsettomat tukeutuivat ainoastaan toisiinsa (Penning & Wu 2014, 439). Naimattomat ja lapsettomat olivat yleensä sosiaalisesti aktiivisia, kekseliäitä ja hyödynsivät laajaa sosiaalisten resurssien verkostoa (Penning & Wu 2014, 439-440).

5.3 Lapsettomuuden omaksuminen osana omaa elämää

Tahaton lapsettomuus koettiin *positiivisena kokemuksena*. Lapsettomuus oli tietoinen valinta ja lapsetonta elämää pidettiin nautinnollisena (Ruth ym. 2013, 211). Lapsettomuus mahdollisti *elämästä nauttimisen*. Lapsettomana oli mahdollista luoda mielekäs elämä auttamalla muita ja elää itsenäistä elämää. Lisäksi oli aikaa deittailulle ja juhlimiselle. (Ruth ym. 2013, 213.) Elämässä *priorisoitiin* muita tärkeitä asioita, kuten asunnon hankkiminen ja omat harrastukset (Ruth ym. 2013, 215). Osalle lapsettomuus oli *tietoinen valinta* (Wenger 2001, 106). Ei haluttu ketä vain puolisosksi vain siksi, että saisi lapsia. Lisäksi huolta herätti myös planeetan ylikansoittuminen (Ruth ym. 2013, 214).

Lapsettomuus mahdollisti *aktiivisen roolin yhteiskunnassa*. Koettiin, että elämässä oli aikaa antaa oman panoksensa yhteiskunnalle ja *vapaaehtoistoiminta*

koettiin tärkeäksi ja merkitykselliseksi. (Cwikel ym. 2006, 1999; Wenger 2001, 93, 95, 100, 104.) Lapsettomista naiset käyttivät enemmän yhteiskunnan tarjoamia palveluita (Cwikel ym. 2006, 1999). Joillekin oli myös tärkeää *biologisen lapsen merkitys*. Itsensä miellettiin lapsettomaksi, kun lapset eivät olleet biologisesti omia vaan puolison edellisestä liitosta (Ruth ym. 2013, 214).

Naimisissa olevat lapsettomat naiset kokivat lapsettomuuden *lähentäneen parisuhdetta* (Wenger 2001, 79). Vanhetessa *lapsettomuus* ja itsenäinen elämäntapa *hyväksyttiin* osana omaa elämää (Wenger 2001, 95). Esimerkiksi keskittymällä uraan paikattiin lapsettomuuden tuoma suru ja menetys (Ruth ym. 2013, 215). Lapsettomuuden tuomaan yksinäisyyteen oli helpompaa suhtautua, kun ajateltiin sen olevan kohtaloa tai, että se oli tietoinen valinta (Vikström ym. 2011, 10). Lapsettomuuteen oli *sopeuduttu* ja lapsettomat kokivat *elämänsä* kuitenkin *merkitykselliseksi* ja olivat tyytyväisiä elämäänsä (Wenger 2001, 93; Vikström ym. 2011, 6).

5.4 Ulkopuolisten tekijöiden vaikutus tahattomaan lapsettomuuteen

Artikkeleista ilmeni, että ulkopuolisilla tekijöillä on vaikutusta tahattomaan lapsettomuuden kokemukseen. Ulkopuolisilla tekijöillä tässä työssä tarkoitamme tekijöitä, jotka ovat ohjanneet yksilön valintaa tietoisesti.

Seksuaalinen suuntautuminen on yksi tekijä tahattoman lapsettomuuden kokemuksessa. Homoseksuaalisuus oli laitonta eikä homopareilla ollut mahdollisuutta adoptioon tai sijaisvanhemmuuteen, vaikka lapsia olisi haluttu (Ruth ym. 2013, 215). Toisaalta myös *yhteiskunnan luomat odotukset* vaikuttivat tahattoman lapsettomuuden kokemukseen. Olleessaan perheen ainoa lapsi koettiin velvollisuutena, että ikääntyneestä vanhemmasta pidettiin huolta. Myöskään muut suhteet, kuin aviosuhteet eivät olleet hyväksyttäviä. Yhteiskunta loi odotuksia, että vain avioliitossa olevat pariskunnat asuivat yhdessä ja perustivat perheen. (Ruth ym. 2013, 215.)

Epäily *omasta kyvykkyydestä* olla vanhempi oli yksi kokemus tahattomasta lapsettomuudesta. Pelättiin, että omien vanhempien käyttämät kasvatustavat vaikuttaisivat siihen, miten itse olisi vanhempi. Myöskin perheväkivallan jatkumo haluttiin katkaista. (Ruth ym. 2013, 213.) Epävarmuutta vanhemmuudesta loi myös oma luonne. Luonne koettiin vetäytyväksi ja se aiheutti epäilystä, pystyisikö ottamaan vastuuta lapsista ja olisiko kyennyt huolehtimaan heistä. (Ruth ym. 2013, 213.) Ruth ym. (2013, 216) mukaan *ulkonäön* ei tahdottu muuttuvan. Vaikka lapsia olisi haluttu, puolison mielipide muuttuvasta kehosta oli kielteinen eikä ”vaimoa tahdottu vatsan kanssa”.

6 POHDINTA

6.1 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli vastata tutkimuskysymykseen, millaisia kokemuksia ikääntyneillä on tahattomasta lapsettomuudesta vanhuudessa aiemmin tuotettujen tutkimusten avulla. Tavoitteena oli keskittyä nimenomaan tahattoman lapsettomuuden kokemukselliseen puoleen kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla.

Alkuperäistutkimusten tuloksissa oli melko paljon yhtenäisyyksiä, mutta myös päinvastaisia tuloksia ilmeni. Tahattomasta lapsettomuudesta koettiin pääosin surua, yksinäisyyttä sekä psyykkisiä oireita kuten masennusta. Joissain tutkimuksissa lapsettomuus aiheutti myös epätoivoa ja järkytystä (Ugwu ym. 2020, 6). lästä riippumatta tahaton lapsettomuus aiheuttaa edellä mainittujen lisäksi myös epäuskon, kateuden, raivon sekä häpeän tunteita. Tutkimusten mukaan tahaton lapsettomuus vaikuttaa naisiin psyykkisesti raskaammin kuin miehiin. Naiset kokevat olevansa ikään kuin vastuussa lapsettomuudesta ja kokevat negatiivisia tunteita miehiä enemmän. (Tulppala 2002, 532.)

Toisaalta joissain tutkimuksissa ilmeni positiivisia kokemuksia tahattomasta lapsettomuudesta. Tahaton lapsettomuus koettiin esimerkiksi positiivisena kokemuksena, joka mahdollisti elämästä nauttimisen. Lisäksi tulokset osoittivat, että tahattomasti lapsettomilla oli aikaa antaa oma panos yhteiskunnalle ja vapaaehtoistyö koettiin merkitykselliseksi. Ehkä tällä tahattomasti lapsettomat pyrkivät täyttämään tyhjiön, jonka lapsien puuttuminen aiheutti.

Yhtenä isona tekijänä alkuperäistutkimusten tuloksissa osoittautui siviilisäätty. Tuloksissa ilmeni eroavaisuuksia naimisissa olevien, naimattomien ja leskien välillä. Puolison puuttuminen aiheutti surua, masennusoireita sekä yksinäisyyttä. Myös muissa opinnäytetyön ulkopuolisissa tutkimuksissa löydettiin yhtenäisyyksiä siviilisäädyn ja psykologisen hyvinvoinnin välillä (Gibney, Delaney, Codd & Fahey 2017, 313). Joissain tapauksissa surua koettiin enemmänkin puolison puuttumi-

sesta, kuin lapsettomuudesta. Tutkimuksista kävi ilmi, että puolisoilla oli positiivisia vaikutuksia psykologiseen hyvinvointiin, sillä puoliset saivat tukea toisistaan (Zhang & Hayward 2001, 316; Chang ym. 2010, 716; Grundy ym. 2019, 354). Naimisissa olevat kokivat, että lapsettomuus oli lähentänyt aviosuhdetta. Oli myös tapauksia, joissa lapsia ei kaivattu silloin kun mies oli elossa, mutta leskeksi jäätyä muiden lapset aiheuttivat kateutta. Joidenkin tutkimusten mukaan yhdessä koettu kriisi on lujittanut ja lähentänyt parisuhdetta, mutta lapsettomuus voi aiheuttaa myös uusia tai tuoda esiin vanhoja ongelmia (Tulppala 2002, 532-533).

Tulokset osoittivat, että läheiset ihmissuhteet olivat tahattomasti lapsettomille tärkeitä ja merkityksellisiä. Läheisten ihmissuhteiden merkitys korostui, sillä niillä korvattiin lasten puuttuminen. (Chang ym. 2010, 718; Vikström ym. 2011, 9.) Lisäksi tahattomasti lapsettomat kokivat muiden lapset tärkeiksi esimerkiksi sisarusten lapset ja muodostivat heihin läheisiä ihmissuhteita. Avun ja tuen hakemisessa tahattomasti lapsettomilla oli yleensä suppeampi tukiverkosto. Tahattomasti lapsettomat vastaanottivat apua ystävilä, kun puolestaan avioliitossa olevat lapsettomat puolisoiltaan. Toisaalta tulokset osoittivat, että naimattomat ja lapsettomat hyödynsivät laajaa sosiaalisten resurssien verkostoa.

Lisäksi tuloksissa ilmeni ulkopuolisia tekijöitä, joilla oli vaikutusta tahattoman lapsettomuuden kokemukseen. Tutkimuksiin osallistuneet henkilöt ovat eläneet nuoruutensa ajassa, jolloin yhteiskunnan normit olivat erilaiset kuin tänä päivänä. Siihen aikaan muut suhteet kuin aviosuhteet eivät olleet hyväksyttäviä ja oletettiin, että perheen perustavat avioliitossa olevat pariskunnat. Myös samaa sukupuolta olevien suhteet olivat laittomia. Toisaalta kulttuurilliset tekijät vaikuttivat tahattoman lapsettomuuden kokemukseen ikääntyneillä. Esimerkiksi Afrikassa lapsettomuus aiheuttaa stigmaa ja vaikuttaa erityisesti naisten elämänlaatuun kokonaisvaltaisesti. (Ugwu ym. 2020, 6.) Joissain tapauksissa lapsia olisi haluttu, mutta epäiltiin omaa kyvykkyyttä olla vanhempi ja pystyisikö ottamaan vastuuta lapsista ja huolehtimaan heistä.

Alkuperäistutkimusten tuloksissa ilmeni osittain eroavaisuuksia. Joissain tutkimuksissa tahaton lapsettomuus ei vaikuttanut tutkittavien kokemukseen erityisemmin, kun taas toisissa kokemuksia oli monia erilaisia. Tähän on saattanut

vaikuttaa se, miten yksilö määrittelee kokemuksen, tutkimuksen tekotilanne sekä tutkimusasetelma.

6.2 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusetiikalla tarkoitetaan sitä, miten tehdä luotettavaa ja eettisesti hyvää tutkimusta (Leino-Kilpi & Välimäki 2014, 363). Hyödyllisyys on tutkimuksen oikeutuksen lähtökohta sekä tutkimusetiikan periaate (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2015, 218). Tieteellinen tutkimus voi olla eettisesti luotettavaa ja hyväksyttävää ja sen tulokset voivat olla uskottavia ainoastaan, jos tutkimus on tuotettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Hyvässä tieteellisessä käytännössä noudatetaan tieteellisiä toimintatapoja, joita ovat huolellisuus, rehellisyys ja tarkkuus. (TENK 2012, 6.) Tutkimuksen tekijällä itsellään on vastuu siitä, että tutkimus noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä, rehellisyyttä sekä vilpittömyyttä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 151).

Tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan yleensä validiteetin ja reliabiliteetin käsitteillä. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa on tutkittu juuri sitä, mitä on tarkoituskin. Reliabiliteetilla puolestaan tarkoitetaan sitä, että tutkimus on toistettavissa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160.) Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteereitä ovat uskottavuus, riippuvuus, vahvistettavuus ja siirrettävyys (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2015, 197). Luotettavuuden kannalta on tärkeää, että tutkija kuvaa aineiston, tulokset sekä analyysinsä mahdollisimman tarkasti. Taulukointia ja liitteitä on hyvä käyttää analyysin etenemistä kuvaamaan. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2015, 198.)

Luotettavuutta opinnäytetyössämme lisää taulukoiden käyttö. Taulukoiden avulla työn vaiheet tulevat lukijalle selville ja ne myös lisäävät työn läpinäkyvyyttä. Tutkimuksen luotettavuutta lisää myös sen toistettavuus, joten opinnäytetyössämme on nähtävillä taulukko käytetyistä hakulausekkeista ja löydetyistä tuloksista. Lisäksi luotettavuutta lisää myös se, että molemmat tekijät ovat lukeneet läpi opinnäytetyöhön valitut tutkimukset. Tutkimuksen luotettavuuden vuoksi päädyimme rajaamaan opinnäytetyöhön valitut tutkimukset siten, että ne olisivat verrattavissa

länsimaalaiseen kulttuuriin. Tällä ratkaisulla pyrimme välttämään sen, että suuret kulttuurierot vaikuttaisivat tutkimuksen tuloksiin.

Tässä opinnäytetyössä käytettyjen alkuperäistutkimusten määrä oli melko vähäinen niukkojen hakutulosten vuoksi. Jo alkujaan aihetta jouduttiin rajaamaan runsaasti, mikä vähensi entisestään käytettävien tutkimusten määrää. Näillä hakuehdoilla ei ollut yhtäkään Suomessa tehtyä tutkimusta saatavilla, joten täytyy kriittisesti pohtia voiko tuloksia yleistää Suomeen. Ristiriitaa ilmeni myös osassa tutkimustuloksissa. Yksittäisissä tutkimuksissa tulokset muuttuivat kesken tulososion päinvastaiseksi. Osassa tutkimuksista otoskoko oli sen verran pieni, että tutkijat jo itse ilmaisivat sen vaikuttaneen tuloksiin. Nämä seikat jo itsessään vaikuttavat tutkimusten luotettavuuteen.

Tutkimuslupa haettiin Simpukka Ry:ltä. Opinnäytetyön tekijät pitivät myös huolta siitä, että lähdemerkinnät kunnioittavat muiden tutkijoiden töitä ja noudattavat hyvää tieteellistä käytäntöä. Lähdeviittaukset on tehty huolellisesti ja tunnollisesti.

6.3 Jatkotutkimusehdotukset

Tahattoman lapsettomuuden kokemusta on tutkittu Suomessa vähän. Tutkimukset sekä Suomessa että maailmalla käsittelivät lähinnä tahattomaan lapsettomuuteen johtaneita syitä, lapsettomuushoitoja tai ne koskivat nuoria henkilöitä eivätkä tutkimukset keskittyneet nimenomaan kokemukselliseen puoleen. Ikään-tyneiden kokemuksia oli tutkittu selkeästi vähemmän, joten ikään-tyneiden kokemuksia tahattomasta lapsettomuudesta tulisi tutkia enemmän. Aihe on tärkeä ja koskettaa monia, mutta aiheen herkkyyden vuoksi tutkiminen saattaa olla hankalaa. Lisätutkimukset sekä Suomesta että maailmalta voisivat tuoda vertaistukea heille, joita aihe koskettaa.

LÄHTEET

Brusila, P., Kero, K., Piha, J. & Räsänen, M. 2020. Seksuaalilääketiede. 1. painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Chang, E., Wilber, K. & Silverstein, M. 2010. The effects of childlessness on the care and psychological well-being of older adults with disabilities. *Aging & Mental Health* 14 (6), 712-719.

Cwikel, J., Gramotnev, H. & Lee, C. 2006. Never-married childless women in Australia: Health and social circumstances in older age. *Social Science & Medicine* 62, 1991-2001.

Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. 14.-15. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Duodecim Terveyskirjasto. Tiitinen, A. 7.10.2020. Lapsettomuus. Viitattu 3.10.2020. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00151

Finlex 980. 2012. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista. 28.12.2012. Viitattu 7.1.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120980>

Gibney, S., Delaney, L., Codd, M. & Fahey, T. 2017. Lifetime Childlessness, Depressive Mood and Quality of Life Among Older Europeans. *Social Indicators Research* 130, 305-323.

Graham, M. 2015. Is Being Childless Detrimental to a Woman's Health and Well-Being Across Her Life Course? *Women's Health Issues* 25 (2), 176-184.

Grundy, E., Broek, T. & Keenan, K. 2019. Number of Children, Partnership Status, and Later-life Depression in Eastern and Western Europe. *Journal of Gerontology: Social Sciences* 74 (2), 353-363.

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenennyyn tietoon. *Hoitotiede* 25 (4), 291-301.

Kangassalo, R. & Teeri, S. 2017. Yksinäisyys kotona asuvien iäkkäiden elämässä. *Gerontologia* 31 (4), 278-290.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2015. Tutkimus hoitotieteessä. 3.- 4. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Klemetti, R., Liitsola, K., Luoto, R., Gissler, M., Jokela, S. & Koponen, P. (2018). Seksuaali- ja lisääntymisterveys. Teoksessa Koponen, P., Borodulin, K., Lundqvist, A., Sääksjärvi, K. & Koskinen, S. (toim.) 2018. Terveys, toimintakyky ja hyvinvointi Suomessa. FinTerveys 2017 -tutkimus. Raportti 4/2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinninlaitos (THL).

- Koskimies, A. 2004. Hedelmällinen rakkaus – toiveena lapsi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Kronqvist, E-L. & Pulkkinen, M-L. Kehityopsykologia. Matkalla muutokseen. 2007. 1. painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Kyngäs, H., Elo, S., Pölkki, T., Kääriäinen, M. & Kanste, O. 2011. Sisällönanalyysi suomalaisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa. *Hoitotiede* 23 (2), 138–148.
- Kyngäs, H. & Vanhanen, L. Sisällön analyysi. 1999. *Hoitotiede* 11 (1), 3–12.
- Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. 2014. Etiikka hoitotyössä. 8. uudistettu painos. Helsinki: SanomaPro Oy.
- Miettinen, A. 2010. Voluntary or involuntary childlessness? Socio-Demographic Factors and Childlessness Intentions among Childless Finnish Men and Women Aged 25-44. *Finnish Yearbook of Population Research XLV*. 5-24.
- Niela-Vilen, H. & Kauhanen, L. (2015) Kirjallisuuskatsauksen vaiheet. Teoksessa Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. (toim.) 2015. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja tutkimuksia ja raportteja. Sarja A73. Turku: Juvenes Print.
- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Penning, M. & Wu, Z. 2014. Marital Status, Childlessness, and Social Support among Older Canadians. *Canadian Journal on Aging* 33 (4), 426-447.
- Pruuki, H., Tiihonen, R. & Tuominen, M. 2015. Toisenlainen tie. Tahaton lapsettomuus, kriisi ja selviytyminen. Helsinki: Kirjapaja.
- Ruth, E., Allen, S. & Wiles, J. 2013. How Older People Position Their Late-Life Childlessness: A Qualitative Study. *Journal of Marriage and Family* 75, 206-220.
- Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan Yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 62.
- Salzer, L. 1994. Lapsettomuus kriisinä. Keuruu: Otava.
- Simpukka ry. 2020. Lapsen muotoinen unelma. Tahaton lapsettomuus kriisinä. KTMP.
- Suhonen, R., Axelin, A. & Stolt, M. 2015. Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Teoksessa Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. (toim.) 2015. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja tutkimuksia ja raportteja. Sarja A73. Turku: Juvenes Print.

Suomen Mielenterveys ry. n.d. Muutoksia, luopumista ja elämäntaitoa. Viitattu 3.10.2020. <https://mieli.exove.eu/fi/mielenterveys/el%C3%A4m%C3%A4nvaiheet/muutoksia-luopumista-ja-el%C3%A4m%C3%A4ntaitoa>

Tanaka, K. & Johnson, N.E. 2016. Childlessness and Mental Well-Being in a Global Context. *Journal of Family Issues* 37 (8) 1027- 1045.

Tiitinen, A. & Savolainen-Peltonen, H. (2019.) Lapsettomuus. Teoksessa Tapainen, J., Heikinheimo, O. & Mäkikallio, K. 2019. Naistentaudit ja synnytykset. 6. uudistettu painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Tulppala, M. 2002. Lapsettomuuden tuska. *Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim* 118 (5), 531-536.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Pdf-dokumentti. Viitattu 27.11.2020. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Ugwu, D., Orjiakor, C., Ugwu, L., Ezedum, C., Ngwoke, O. & Ezebuilo, C. 2020. Narratives of childless widows: exploring the lived experiences and well-being of childless widows in rural Nigeria. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being* 15, 1-9.

Vikström, J., Bladh, M., Hammar, M., Marcusson, J., Wressle, E. & Sydsjö, G. 2011. The influences of childlessness on the psychological well-being and social network of the oldest old. *Geriatrics* 11 (78), 1-11.

Vilkkä, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Väestöliitto. n.d. Mikä selittää lapsettomuutta? Viitattu 9.5.2021. <https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/mika-selittaa-lapsettomuutta/>

Wenger, G. 2001. Ageing without children: Rural Wales. *Journal of Cross-Cultural Gerontology* 16, 79-109.

Zhang, Z. & Hayward, M. 2001. Childlessness and the Psychological Well-Being of Older Persons. *Journal of Gerontology: Social Sciences* 56B (5), 311-320.

LIITTEET

Liite 1. Käytetyt tutkimukset

	Tutkimus, tekijät, vuosi, maa	Tutkimuksen tarkoitus	Aineisto ja tutkimusmenetelmä	Keskeiset tulokset
1.	Graham, M. 2015. Is Being Childless Detrimental to a Woman's Health and Well-Being Across Her Life Course? Australia.	Tavoitteena oli tutkia äitiyden ja fyysisen sekä psyykkisen terveyden sekä hyvinvoinnin välistä yhteyttä.	Määrällinen tutkimus. Tutkimusaineisto kerättiin henkilökohtaisia kyselylomakkeita käyttämällä. Päätuloksia yhteensä 52 381.	Tutkimuksessa vanhemmat lapsettomat naiset kokivat vähemmän ruumiillista kipua ja kokivat yleisen terveytensä, fyysisen roolinsa sekä fyysisen toimintakykynsä paremmaksi. Lapsettomien naisten mielen-terveys oli kuitenkin huonompi kuin naisten, joilla oli lapsia. Sillä, että onko lapsia vai lapseton, on vaikutusta terveyteen sekä hyvinvointiin, mutta se eroaa kuitenkin eri elämäntilanteissa.
2.	Zhang, Z. & Hayward M. 2001. Childlessness and the Psychological Well-Being of Older Persons. USA.	Tavoitteena tutkia lapsettomuuden vaikutuksia iäkkäiden psykologiseen hyvinvointiin, etenkin yksinäisyyteen ja masennukseen.	Määrällinen Tutkimus. Tutkimusaineisto kerättiin vuoden 1993 ensimmäisestä aallosta, jossa tutkittiin omaisuuden ja terveyden dynamiikkaa ikääntyneiden joukossa. (AHEAD) Vastaajia 6571, joista naisia 4081 ja miehiä 2436. Mukana naimissa olevat, eronneet, lesket sekä naimattomat henkilöt.	Sekä lapsettomat miehet että naiset kokivat itsensä yksinäisiksi, mutta tutkimuksen mukaan miehet todennäköisemmin. Lapsettomuuteen liittyi myös masennusoireita, mutta voimakkaammin lapsettomuus liittyi yksinäisyyteen. Erityisesti avioliitolla oli positiivisempi vaikutus psykologiseen hyvinvointiin verraten muihin siviilisäätyihin; lapsettomuus ei vaikuta negatiivisesti naimissa oleviin. Lapsettomuudella oli negatiivisia vaikutuksia psykologiseen hyvinvointiin eronneilla, leskillä ja naimattomilla. Eronneilla ja leskeksi jääneillä lapsettomilla miehillä oli korkein todennäköisyys

				<p>yksinäisyyteen verrattuna miehiin ja naisiin muilla perheasetelmilla. Eronneilla lapsettomilla miehillä oli myös korkein todennäköisyys masennukseen ja he kokivat noin kaksi kertaa todennäköisemmin yksinäisyyttä. Lapsettomien leskeksi jääneiden ikääntyneiden keskuudessa miehet kokivat itsensä todennäköisemmin yksinäiseksi verrattuna naisiin. Naimattomat lapsettomat miehet kokivat itsensä todennäköisemmin yksinäiseksi kuin naiset. Tuloksissa selvisi myös, että eronneet ja leskeksi jääneet lapsettomat miehet kokivat huomattavasti todennäköisemmin itsensä masentuneeksi kuin naiset. Naimattomilla lapsettomilla miehillä ei kuitenkaan ole suurempaa masennuksen riskiä kuin samassa tilanteessa olevilla naisilla. Etenkin ikääntyneet naimattomat ja lapsettomat miehet ovat haavoittuvaisia yksinäisyyden ja masennuksen tunteisiin.</p>
3.	<p>Ruth, E., Allen, S. & Wiles, J. 2013. How Older People Position Their Late-Life Childlessness: A Qualitative Study. Uusi-Seelanti.</p>	<p>Tarkoituksena oli selvittää ja kuvata mitkä syyt ovat johtaneet myöhemmän iän lapsettomuuteen.</p>	<p>Laadullinen tutkimus. Tutkimukseen osallistui 9 miestä ja 28 naista, eli yhteensä 38 henkilöä. Aineisto kerättiin puolistrukturoituja haastatteluja käyttämällä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Lapsettomuus koettiin positiivisena; useat osallistujat pitivät lapsettonta identiteettiä positiivisena, aktiivisena valintana ja nautinnollisena elämäntapana.</i>

				<ul style="list-style-type: none">• <i>Haitan estäminen</i>; esimerkiksi haluttiin katkaista perheväkivallan jatkumo tai pelättiin, että omien vanhempien kasvatusmenetelmät jatkuisivat omille jälkeläisille.• <i>Tietoinen valinta</i>: Ei esimerkiksi naida ketä tahansa saadakseen lapsia .• <i>“Lapsen vanhempi”</i>; esimerkiksi itseä ei mielletä vanhemmaksi, jos lapset eivät ole biologia tai lapset ovat syntyneet kuolleina, jolloin oma “kohdalo” lapsettomana on hyväksytty ja elämässä on keskitytty johonkin muuhun, esimerkiksi uraan.• <i>Yksin ja lapseton</i>: homoseksuaalisuus oli kiellettyä eikä heillä ollut mahdollisuutta adoptioon tai sijaisvanhemmuuteen.
--	--	--	--	--

				<ul style="list-style-type: none"> • <i>Lapsettomat paris-kunnat; priorisoitiin muut asiat elämässä, mies oli kyvytön saamaan lapsia, eikä adoptiossa haluttu "toisen miehen lapsia", mies ei halunnut vaimon ulkonäön muuttuvan, josta koettiin surua. Kohtalo lapsettomuudesta vain hyväksyttiin ja sisarusten lapsia pidettiin kuin omina.</i> • <i>Sukupuoleen rinnastetut syyt/stereotyypit; naisilta odotetaan, että hankitaan lapsia. Miehiin ei kuitenkaan kohdistu samanlaista arvostelua, jos ovat lapsettomia.</i>
4.	Cwikel, J., Gramotnev, H. & Lee, C. 2006. Never-Married childless women in Australia: Health & social circumstances in older age. Australia.	Tarkoituksena kuvata naimattomien ja lapsettomien 70-vuotiaiden australialaisnaisten terveydellisiä sekä sosiaalisia olosuhteita.	Pitkittäistutkimus. Tutkimus kuvaa naisten itsensä ilmoittamia tekijöitä koskien väestötietoja, fyysistä ja psyykkistä terveyttä sekä terveyspalveluiden käyttöä. Osallistujia 10108, jotka iältään 73-78 vuotiaita. (väestötiedot koskivat muun muassa koulutustasoa, synnyinmaata, yksityisiä sairauksivakuutuksia sekä tulojen hallitsemista)	Tulosten mukaan ikääntyneet naimattomat ja lapsettomat naiset ovat yhteiskunnallisesti aktiivisempia ja käyttävät enemmän yhteiskunnan tarjoamia palveluita esimerkiksi ruokapalveluita. Näyttöä ei löytynyt myöskään siitä, että naimattomilla lapsettomilla olisi huonompi fyysinen ja psyykkinen terveys tai että he käyttäisivät muita enemmän terveyspalveluita. Naimattomilla naisilla oli myös

				<p>korkeampi koulutus-taso. Naimattomat lapsettomat ovat todennäköisemmin mukana myös vapaaehtoistoiminnassa. Naimattomat lapsettomat naiset pystyvät antamaan merkittävän panoksen yhteiskunnalle sekä ikäisilleen.</p> <p>Huomiona kuitenkin, että silloin kun tutkimukseen osallistuneet naiset tekivät päätöksiä aikuiselämästään, häiritsi avioliitto sekä äitiys koulutusta ja työllistymistä.</p>
5.	Wenger, G. 2001. Ageing without children: Rural Wales. Iso-Britannia.	Tutkimuksen tarkoituksena on tunnistaa, mitkä asiat ovat johtaneet lapsettomuuteen ja miten lapsettomuuteen on sopeututtu vanhemmalla iällä.	Pitkittäistutkimus. Tutkimus perustuu tietoihin 65 lapsettomasta miehestä ja naisesta.	<p>Tuloksissa kävi ilmi, että siviilisäädyllä oli vaikutusta lapsettomuuden kokemukseen.</p> <p><i>Naimattomille lapsettomille miehille sisarus- ja sukulaissuhteet olivat tärkeitä, sekä heidän lapsensa. He olivat myös solmineet läheisiä suhteita nuoremman sukupolven edustajien kanssa. Osa heistä ilmaisi katumusta siitä, että olisi toivonut menevänsä naimisiin, ei niinkään siitä, että oli lapseton.</i></p> <p><i>Naimattomat lapsettomat naiset</i> pitivät myös sukulais- ja sisarussuhteita tärkeinä. Lisäksi heille tärkeää oli myös vapaaehtoistyö. Naimattomat naiset harmittelivat myös sitä, etteivät menneet naimisiin eikä heillä ollut omia lapsia. Sen sijaan he kiinnittivät huomiota muiden lapsiin.</p>

			<p><i>Naimisissa olevilla lapsettomilla miehillä (mukaan lukien lesket ja eronneet) oli läheiset suhteet muiden perheiden lapsiin ja pitivät heitä tärkeinä. Naimisissa olevat miehet olivat myös sopeutuneet lapsettomuuteen ja omaksuneet itsenäisen elämäntavan. He olivat tyytyväisiä elämäänsä puolisonsa kanssa toisistaan huolta pitäen.</i></p> <p><i>Naimisissa olevat lapsettomat naiset (mukaan lukien lesket ja eronneet) pitivät myös sisarusten lapsia tärkeinä ja pitivät heitä kuin ominaan, lisäksi he solmivat suhteita perheen ulkopuolisiin lapsiin ja pitivät muiden perheiden lapsia tärkeinä. He olivat sopeutuneet lapsettomuuteen. He eivät myöskään kaivanneet lapsia silloin, kun aviomies oli vielä elossa, mutta leskeksi jäätyään he kokivat kateutta heitä kohtaan, joilla oli lapsia. Lapsettomuus kadutti, mutta osaltaan he kokivat sen myös lähentäneet aviopuolisoita ja heidän keskinäistä suhdettaan. He kokivat tärkeiksi sisarukset, ystävät, vapaaehtoistyön ja eri järjestöt.</i></p> <p><i>Myös emotionaalisen tuen lähde riippui siviilissäädystä. Naimattomat luottivat ensisijaisesti itseensä; he eivät saaneet tai eivät pyytäneet apua muilta. He olivat myös haluttomia luottamaan muihin tai hakemaan apua. Nai-</i></p>
--	--	--	---

				<p>missä olevat puolestaan luottivat puolisoonsa. Naimattomat miehet turvautuivat avunhaussa useimmiten sisäisiin, ystäviin ja sukulaisiin, kun taas naimisissa olevat miehet turvautuivat vaimoon, sukulaisiin ja naapureihin. Naimattomat naiset luottivat ensisijaisesti ystäviin, sukulaisiin ja naapureihin. Naimisissa olevat naiset taas aviomieheen, ystäviin ja naapureihin, mutta he turvautuivat myös sisaruksiin, sukulaisiin ja ammattiauttajiin. Lapsettomat lesket pyrkivät muodostamaan läheisiä suhteita ystäviin ja naapureihin, lähinnä muihin naisiin, mutta saivat apua ja tukea myös muista ihmissuhteista.</p> <p>Yhteenvedona voidaan todeta, että sisarus- ja sukulaissuhteet olivat tärkeitä kaikille lapsettomille siviilisäädystä riippumatta. Tärkeiksi koettiin myös suhteet muiden perheiden lapsiin. Emotionaalisen tuen lähde vaihteli myös siviilisäädyn myötä, mutta suurin osa koki sukulaiset sekä ystävät tärkeiksi. Lapsettomuuden kokemus on siis erilainen siviilisäädystä riippuen.</p>
6.	Penning, M. & Wu, Z. 2014. Marital Status, Childlessness, and Social Support among older Canadians. Kanada.	Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää siviilisäädyn ja vanhempainaseman vaikutuksia käyttä kotitalouden ulkopuolisilta jäseniltä saa-	Poikkileikkaustutkimus. Tutkimus käytti tietoja vuonna 2007 tehdystä kanadalaisesta sosiaalitutkimuksen kyselystä. Kysely koostui 11,494 vastaajasta, jotka olivat iältään 60-	Tuloksissa huomattiin, että henkilöt, jotka olivat leskiä tai eronneet ja lapsettomia, he todennäköisimmin eivät ilmoittaisi tarvitsevänsä kotiapua ulkopuolisilta jäseniltä. Henkistä tukea ulkopuolisilta jäseniltä

		<p>tua sosiaalista tukea myöhemmässä elämässä. Tutkimuksessa keskityttiin erityisesti suhteellisiin etuihin tai haittoihin siitä, että on lapsia tai lapseton nykyisin naimisissa olevien, aiemmin naimisissa olleiden ja naimattomien ihmisten keskuudessa.</p>	<p>vuotiaita tai sitä vanhempia ja asuivat yksityisissä kotitalouksissa.</p>	<p>kaipasivat vähiten henkilöt, jotka olivat naimisissa/avioliitossa ja lapsettomia. Eniten tätä tukea kaipasivat henkilöt, jotka eivät koskaan ole olleet naimisissa, mutta heillä oli lapsia.</p> <p>Kuljetusapua kaipasivat lapsettomista vastaajista eniten lesket ja vähiten henkilöt, jotka olivat eronneet puolisoistaan.</p> <p>Lapsettomuus avioliitossa olevien henkilöiden tai eronneiden henkilöiden keskuudessa kasvatti todennäköisyyttä käyttää kotitalouden ulkopuolelta kotiapua. Leskeys ja lapsettomuus kasvatti epätodennäköisyyttä käyttää ulkopuolisten apua kotona. Lapsettomuudella ei puolestaan ollut vaikutusta henkilöihin, jotka eivät ikinä ole olleet naimisissa.</p> <p>Tutkimuksessa tuotiin esille, että avioliitossa olevat lapsettomat henkilöt ovat haavoituvaisimpia, koska he tukeutuvat ainoastaan toisiinsa. Toisin kuin lapsettomat ja naimattomat henkilöt hyödyntävät laajempaa sosiaalisten resurssien verkostoa.</p>
7.	<p>Vikström, J., Bladh, M., Hammar, M., Marcusson, J., Wressle, E. & Sydsjö, G. 2011.</p> <p>The influences of childlessness on the psychological well-being and social network of the oldest old.</p> <p>Ruotsi</p>	<p>Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää lapsettomuuden vaikutuksia 85-vuotiaiden henkilöiden elämän tyytyväisyyteen, elämän merkittävyyden tunteeseen, onnellisuuteen, masentuneisuuteen ja yksinäisyyteen sekä tutkia mahdollisia vuoro-</p>	<p>Kyselytutkimus.</p> <p>Tutkimuksen analyysit perustuvat Linköpingissä asuvien 85-vuotiaiden väestötutkimukseen.</p> <p>Kyselylomake lähetettiin kaikille 1922 vuonna syntyneille, jotka asuivat Linköpingissä vuonna 2007.</p> <p>Kyselyyn vastasi 496 henkilöä.</p>	<p>Tuloksissa ilmeni, että lapsettomien ryhmän ja perheellisen ryhmän välillä ei havaittu merkittäviä eroja yksinäisyyden esiintyvyydessä tai sen voimakkuudessa.</p> <p>Elämän tyytyväisyys: Lapsettomien ryhmän ja vanhempien ryhmän välillä ei havaittu eroja elämän</p>

	<p>vaikutuksia siviilisäädyn ja sukupuolen kanssa.</p> <p>Tutkimuksen toisenä tavoitteena on tutkia lapsettomuuden vaikutusta sosiaaliseen tukiverkoston ja mahdollisuuden päätyä asumaan hoitolaitokseen.</p>	<p>Toisessa osassa tutkimusta toimintaterapeutti otti yhteyttä vastanneisiin ja sopisi haastattelun halukkaiden kanssa heidän kotonaan. Haastatteluvaiheeseen jatkoi 377 henkilöä.</p>	<p>tyytyväisyyden ja elämän merkityksen suhteen.</p> <p>Onnellisuus: Vanhempien ryhmässä olevat olivat huomattavasti onnellisempia, kuin lapsettomien ryhmässä olevat. Tutkimus osoitti kuitenkin, että kun muut tekijät otettiin huomioon, onnellisuuden eroavaisuudet ryhmien välillä katosivat. (siviilisäätö, asumismuoto, terveys)</p> <p>Masentuneisuus: Siviilisäädyn tai vanhemmuuden ryhmien välillä ei ollut eroavaisuuksia masentuneisuuden suhteen, mutta asuminen hoitolaitoksessa tai huono itsearvioidun terveyden tilanne kasvatti todennäköisyyttä masentuneisuuden tunteeseen.</p> <p>Vanhempien ryhmän ja lapsettomien ryhmän välillä ei havaittu merkittävää eroavaisuutta itsearvioidun terveyden suhteen tai asuinpaikan suhteen.</p> <p>Tukiverkosto: Suurimmalla osalla vanhempien ryhmästä sukulaiset asuivat lähellä, toisin kuin lapsettomien ryhmässä. Lapsettomien ryhmä vastaanotti myös epätodennäköisemmin apua. Vanhempien ryhmässä tukiverkoston toimi yleensä sukulaiset, mutta lapsettomien ryhmässä suurin osa ilmoitti tukiverkostonsa olevan ystävät. Van-</p>
--	--	--	---

				<p>hempien ryhmä ilmoittivat vastaanottavansa apua yleensä lapsiltaan tai lapsenlapsiltaan, kun taas lapsettomat ilmoittivat saavansa apua puolisoiltaan.</p> <p>Tulokset osoittavat, että lapsettomien psykologinen hyvinvointi ei eronnut vanhempien psykologisesta hyvinvoinnista. Lapsettomat eivät olleet yksinäisempiä, masentuneempia tai tyytymättömmämpiä elämäänsä. Lapsettomien ryhmän tukiverkosto on kuitenkin suppeampi, kuin vanhempien ryhmän. Tämän osoitti se, että vanhemmat saivat todennäköisemmin apua, kuin lapsettomat. Lapsettomuudella ei ollut vaikutusta asumiseen vanhemmalla iällä.</p>
8.	<p>Chang, E., Wilber, K. & Silverstein, M. 2010. The effects of childlessness on the care and psychological well-being of older adults with disabilities. Yhdysvallat.</p>	<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää lapsettomuuden merkitystä hoidossa ja psykologisessa hyvinvoinnissa 75-vuotiaiden ja sitä vanhempien aikuisten, joilla on vaikeuksia kävellä huoneen poikki tai mennä sänkyyn tai nousta sängystä.</p> <p>Tarkoituksena oli tutkia lapsettomuuden roolia hoidossa ja psykologisessa hyvinvoinnissa 75-vuotiailla sekä sitä vanhemmilla, joilla oli jokin vamma.</p>	<p>Pitkittäistutkimus. Tutkimuksessa käytettiin neljää tietoaaltoa Health and Retirement Study –tutkimuksesta. Lopullinen otosjoukko sisälsi havaintoja 1456 vastaajalta.</p>	<p>Tulokset osoittavat, että lapsettomuus ei liittänyt henkilökohtaisen avustajan tai apuvälineen tarvetta. Tämän oletettiin johtuvan siitä, että lapsettomilla henkilöillä on vahvat ja kestävät ihmissuhteet sisaruksiin, serkkuihin ja sisarusten lapsiin. He voivat saada myös apua naapureilta tai ystäviltä.</p> <p>Lapsettomuudella ei löydetty olevan vaikutusta iäkkäiden ihmisten psykologiseen hyvinvointiin.</p> <p>Tulokset osoittavat, että lapsettomat henkilöt löytävät vaihtoehtoisia apukeinoja kompensoimaan lapsien puuttumista elämäänsä.</p> <p>Kuitenkin naimattomuus voitiin yhdis-</p>

				tää masentuneisuu- teen ja henkilökohtai- sen avustajan vähäisyy- teen.
9.	Grundy, E., van den Broek, T. & Keenan, K. 2017. Number of Children, Partner- ship status, and Later-life De- pression in Eastern and West- ern Europe. Iso-Britannia	Tutkimuksen tarkoi- tuksena on tut- kia masennusoirei- den yhteyttä lasten lukumäärään ja kumppanuuteen eu- rooppalaisilla van- huksilla ja arvioi- daan onko yhtey- det suuremmat Itä- Euroopassa kuin Länsi Euroopassa.	Poikkileikkaustutki- mus. Tietoa kerettiin viidestä Itä-Euroopan maasta (Bulga- ria, Tsekki, Georgia, Romania ja Venäjä) ja neljästä Länsi-Euroo- pan maasta (Belgia, Ranska, Norja ja Ruotsi). Otoksessa naisia 2295 ja miehiä 1683.	Tulokset osoittivat, että henkilöillä, joilla ei ollut kumppania, oli enemmän masennuk- sen oireita, kuin henki- löillä, joilla oli kump- pani. Itä-Euroo- pan maissa lapsetto- muus tai että oli vain yksi lapsi verrattuna useampaan lapseen, voitiin yhdistää masen- nuksen oireisiin. Tätä ei ollut länsimaissa ha- vaittavissa. Lapsettomuus ja nai- mattomuus vaikutti masennuksen oireisiin selvästi enemmän Itä- Euroopan maissa, kuin länsi-Euroo- pan maissa.